

Yıldız'da Yalnız Bir Sultan II. Abdülhamid Han

Uğur Korkmaz, Vahdettin Engin

İstanbul, Destek Yayınları, 2023, 168 sayfa, ISBN: 9786254418600.

Yusuf Teoman İNCE*

Günümüzde, klasik-kült eserlerin tozlu raflarda unutulduğu, tarihin popülerleştiği ve dallara ayrılıp teferruat üzerinden spesifikleştiği bir dönemde yaşamaktayız. Herhangi bir konu hakkında malumat edinmek istediğimiz zaman büyük bilgi yığınlarıyla, çok sayıda ideolojik fikirlerle ve çeşitli kitaplarla karşılaşmaktayız. Tabii bu karşılaşmanın bir neticesi olarak kafamız karışıyor, nereden başlayacağımızı bilemiyoruz. Edinmek istediğimiz malumata karşı ya soğuyoruz veyahut da onu elde etmek için gayretimizden oluyoruz. Peki, büyük resim nasıl karşımıza çıkıyor? Tabii ki internet tarayıcımızın kâsır bilgisiyle yüzleşmek zorunda kalıyoruz. İşte tüm bunların yaşandığı bir dönemde bulunuyorsanız, hele ki bir de II. Abdülhamid gibi Türkiye'de sansasyonelleşmiş bir konu üzerinde malumat elde etmek istiyorsanız size bir yol haritası gereklidir. Bu yazıda söz ettiğim kitap ise bu yol haritasının işlevini görmektedir. Bu harita alan ve konu hakkında bazı yollar göstermekte, bazılarını göstermemektedir; bu konuyu yazının ilerleyen kısımlarında işleyeceğiz.

Kitabın başlığından da anlaşılacağı üzere bu kitap bize alan tanımlamasından ziyade bir şahıs tanımlaması ve portresi çiziyor. Bunun yanında elbette II. Abdülhamid Han'ın bulunduğu dönem üzerinden bilgiler veriyor. Ancak bu bilgiler de büyük II. Abdülhamid portresi çizilmesine yardımcı oluyor. Kitabı okuma sürecinde II. Abdülhamid hakkında bilgiler aldıkça dönemi, dönem hakkında bilgi aldıkça ise II. Abdülhamid'i seyre ediyoruz. Bu durum ise kitabı

* Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, yusufteoman.ince@stu.fsm.edu.tr

nüktedanlaştırmakta ve kitaptan alınacak zevki arttırmaktadır.

Kitap, soru ve cevaplar üzerinden ilerlemektedir. Başlarda kronolojik gibi ilerlese de daha çok II. Abdülhamid hakkında merak edilen veya tartışmaya sebep olmuş sorular yer almaktadır. Bunların yanı sıra dönem hakkında malumat isteyen sorular bulunmaktadır. Sorulara yeterli cevaplar verilse de kemali cevaplar edinemiyoruz. Zaten söyleşi tarzında geçen bir kitaptan bunu beklemek haksızlık olurdu. Fakat cevapların sonlarında okuyucu daha fazla kaynağa yönlendirilebilirdi. Bazı yerlerde yönlendirmelerle karşılaşılıyor ama bu, yeterli miktarda değildir. Yönlendirmelerin eksik olması, bu kitabın kitlesini daraltabilir ve akademik alanda ilerlemek isteyenleri kitaptan uzaklaştırabilir. Uğur Korkmaz, soruları sorarken çok net davranmış ve anlaşılmalıklara yer bırakmamıştır. Ancak sonlara doğru bazı sorular tekrar etmekte, bu ise okuyucunun canını sıkabilmektedir. Kitapta istihbarat, Marmaray, II. Abdülhamid'in kurduğu futbol takımı gibi merak-âver sorular bulunmaktadır. Bu merak-âver sorular, okuyucuyu kitaba bağlamakta ve okuma iştahını kabartmaktadır.

Cevaplar kısmında ise cümleler gayet kısa ve net tutulmuştur. Bence günümüzde, içinde kısa ve net cümleler bulunan daha çok kitaba ihtiyacımız var; en azından tarih alanında böyle olmalıdır. Çünkü felsefe ve düşünce alanında yığılan bilgiler okuyucunun kafasını karıştırmaktadır. Artık okuyucu biraz da kendisine şunun denmesini istiyor: Bu budur, bu değildir ama biraz daha bilgini arttırmak istiyorsan veya farklı düşünüyorsan bu kaynaklara bakabilirsin. Neticede Vahdettin Hoca'nın verdiği cevaplar hem anlaşılırdır hem de okuyucuyu kitaba bağlamaktadır. Dönem hakkında bilgi verilen cevaplara baktığımızda, bu kitap için uygun düşmekte ve kısmi bir doyum sağlamaktadır. Ama hususen bu dönemin derin ve kemiyetli parametrelere sahip olması dönem için daha fazla bilgi edinmeyi gerektirmektedir. Verilen cevaplar sadece bilgisel boyutta kalmamış, aynı zamanda metodolojik olarak da işlenmiştir. Bu anlamda hoca, belgelerin öneminden bahsetmiş, anıların önemli bir kaynak olduğunu fakat içlerinde çarpıtma bilgilerin de olduğunu anlatmıştır. Kaynaksal ve yaklaşımsal eleştirilerin neticesinde tartışmaların derûnunu ve arka planını açıklamıştır. Kitap bu bağlamda, okuyucuya alanda bir harita görevini üstlenmektedir. Sorulara cevap verilirken tarihsel kritikler yapılmış, eski dönemlere gidilmiştir. Böylelikle üzerinde konuşulan dönem daha iyi anlamlandırılmış ve okur, kitapta tutulmuştur. Cevaplar verilirken dönemin farklı parametreleri kullanılmıştır. Böylelikle dönem bir tanım kalıbına konulmaktan çok, anlaşılmasına gayret edilmiştir. Mesela *istibdat devri* işlenirken bu kavrama hem Jön Türklerin gözünden hem de II. Abdülhamid'in şahsiyeti üzerinden yaklaşım sağlanmıştır. Kimi yerlerde II. Abdülhamid uygun bir yaklaşımla eleştirilmiştir (Jön Türkleri anlamaya çalışmaması gibi). Bu da kitaptaki önemli hususlardandır. Çünkü böylece, çok renkli bir II. Abdülhamid portresinden kurtuluyoruz ve objektif bir yaklaşıma sahip oluyoruz.

Hoca, II. Abdülhamid dönemini açıklarken kendisinden önceki padişahları, ailesini ve onun şahsi hayatında geçirdiği süreçleri de masaya yatırıyor. Böylelikle II. Abdülhamid'in psikolojik

tahlilini yapıyor. Bu tahlilin neticesinde, döneme farklı bir perspektiften yaklaşabiliyoruz. Cevaplar arasında dönemin iktisadi ve toplumsal boyutları hakkında bilgiler de yer almaktadır. Vahdettin Hoca, cevaplarda kaynak olarak daha çok anıları kullanmıştır. İktisadi konulara değinirken de arşivden belgeler kullanmıştır. Ek olarak İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinden fotoğraflar da eklemiştir.

Sonuç olarak, elimizdeki kitap dönem hakkında genel bir bilgi vermekle birlikte II. Abdülhamid'in şahsiyetini irdeleyip anlamlandırmaktadır. Bunların yanı sıra hem dönemle hem de II. Abdülhamid'in şahsiyetiyle ilgili tartışmaya sebep olmuş konuları ele almaktadır. Konular ele alınırken tartışmaya sebep olan kaynaklar, olaylarla birlikte incelenmiştir. Bu yaklaşım, kitaba akademik bir hüviyet kazandırmıştır. Soru-cevaplar işlenirken hafif bir dilin kullanılması ve merak edilen konulara yer verilmesi ise kitabın daha geniş bir kitleye hitap etmesini sağlamıştır. Kitabın sade bir dile sahip olması, okumayı kolaylaştırırsa da bazı yerlerde soruların tekrar etmesi okuyucunun sıkılmasına sebep olmaktadır. Fotoğraflar, kitaba zenginlik katmış, aynı zamanda okuyucunun sırf yazıya boğulmasını önlemiştir. Kitapta II. Abdülhamid'i övücü bazı cümleler bulunsa da bu, objektifliği bozacak seviyede değildir. Kitap, bu konuyu merak edenler için tek başına yeterli olmamakla birlikte, ilgili alan üzerine araştırma yapmak isteyenlere önemli bir bakış açısı kazandıracaktır.